

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909.

Andra Kammaren.

N:o 2.

Måndagen den 18 januari.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Upplästes följande till herr talmannen ankomna telegram:

(Inlämnadt i Roma d. $16/1$ 1909 kl. 11,10 f. m.)

Président Chambre des députés. Stockholm.

Je me rends interprête des sentiments de mes collegues en vous priant de témoigner à la seconde chambre de la diète suédoise toute notre plus vive reconnaissance des expressions de sympathie douloureuse qu'elle a bien voulu nous adresser.

Président de la Chambre des députés
d'Italie

Marcora.

Härjämte föredrogs en svensk öfversättning af telegrammet, så lydande:

Andra Kammarrens talman. Stockholm.

Jag gör mig till tolk för mina kollegers känslor genom att bedja Eder till Svenska Riksdagens Andra Kammare framföra vår lifligaste tacksamhet för de uttryck af deltagande i vår sorg, som kammaren velat delgifva oss.

Presidenten för Italiens deputerade-
kammare

Marcora.

Kammaren beslöt på herr talmannens hemställan att lägga telegrammet till handlingarna.

Andra Kammarrens Prot. 1909. N:o 2.

§ 2.

Jämlikt beslut den 16 innevarande januari företogs nu val af tre ledamöter att deltaga i talmansöfverläggningarna; och blefvo därtill utsedde:

herr <i>Persson</i> i Stallerhult . . .	med 214 röster,		
friherre <i>Bonde</i>	» 213	»	och
herr <i>Hans Andersson</i>	» 212	»	.

Närmast i röstetal kom herr *Widén* med 2 röster.

§ 3.

Vid härefter anställdt val af de två ledamöter, hvilka jämte två ledamöter af Första Kammaren skulle hafva inseende öfver Riksdagens kansli, blefvo därtill valda herrar *Lindgren* i Oskarshamn och *Widén*, hvardera med 196 röster.

§ 4.

Vidare företogs val af åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning; och utsågos därvid:

herr vice talmannen <i>Staaff</i> . . .	med 184 röster,		
» <i>Hans Andersson</i>	» 184	»	
» <i>af Callerholm</i>	» 184	»	
» <i>Hansson</i>	» 184	»	
» <i>Jansson</i> i Djursätra . . .	» 184	»	
» <i>Starbäck</i>	» 184	»	
» <i>Tengdahl</i>	» 184	»	och
» <i>Persson</i> i Stallerhult . . .	» 183	»	.

Närmast i röstetal kom herr *Röing* med 1 röst.

§ 5.

Anställdes val af tre ledamöter att handhafva värden om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blefvo därtill valde:

herr <i>Neiglick</i>	med 173 röster,		
» <i>Odqvist</i>	» 173	»	och
» <i>Wavrinsky</i>	» 169	»	.

Närmast i röstetal kommo herrar *Ekman* i Mo gård och *Svalingson*, hvardera med 2 röster.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående fyra paragrafer omförmälda valen.

§ 7.

Herr talmannen tillkännagaf, att herr Broström denna dag intagit sin plats i kammaren.

§ 8.

Härefter föredrogs den utaf herr Jansson i Djursätra den 15 innevarande januari väckta och då bordlagda fråga om herr J. P. Igels behörighet att vara ledamot af Andra Kammaren; och lämnades därvid på begäran ordet till

Väckt fråga om herr Igels behörighet att vara ledamot af Andra Kammaren.

Herr vice talmannen, som anförde:

Herr talman! Jag vill anhålla att få lämna en framställning af fakta i detta ärende enligt af mig inhämtade upplysningar. Först vill jag dock tillåta mig anhålla, att herr talmannen behagade låta för kammaren föredraga dels Kungl. Maj:ts resolution på den af herr Igel gjorda ansökan att varda upptagen till svensk medborgare och dels utdrag af protokollet, hållet inför Konungens befallningshafvande i Värmlands län den 14 januari 1909 rörande afläggandet af tro- och huldhetsed.

Herr talmannen lät nu uppläsa ifrågavarande resolution och protokollsutdrag, varande desamma af följande lydelse:

Kungl. Maj:ts

resolution på den af hemmansägaren Johan Peter Igel i underdånighet gjorda ansökning, att han, som är född i Sverige af svenska föräldrar och utflyttat till Nordamerikas förenta stater, där han förvärfvat medborgarrätt, men sedermera återkommit hit till riket, måtte varda återupptagen till svensk medborgare; i anledning af hvilken ansökning Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Värmlands län inkommit med infordradt utlåtande; gifven Stockholms slott den 31 december 1908.

Kungl. Maj:t har låtit sig föredragas ofvanberörda ansökning och vill i nåder upptaga sökanden till svensk medborgare, med villkor att han inom ett år härefter inför Kungl. Maj:ts

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.
(Forts.)

befallningshafvande i Värmlands län aflägger tro- och huldhets-
ed. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

GUSTAF.

Albert Petersson.

Utdrag af protokollet, hållet inför Ko-
nungens befallningshafvande i Värmlands
län å landskansliet i Karlstad den 14 ja-
nuari 1909.

S. D. Predikanten Johan Peter Igel från Getebol i Tveta
socken företrädde samt anhöll att få aflägga tro- och huldhets-
eden såsom svensk medborgare.

Det skulle antecknas, att, enligt telegrafiskt meddelande från
kungl. justitiedepartementet, Igel den 31 december 1908 uppta-
gits till svensk medborgare, under villkor att han inför Konungens
befallningshafvande aflade tro- och huldhetsed; och fick med an-
ledning häraf Igel aflägga tro- och huldhetseden såsom svensk
medborgare; därom bevis skulle meddelas genom utdrag af detta
protokoll.

Som ofvan.

In fidem

V. E. von der Lancken.

Häruppå gaf herr talmannen åter ordet till

Herr vice talmannen, som yttrade:

De hufvudsakliga fakta i denna sak, som jag tror att kam-
maren bör äga kännedom om för att kunna bilda sig en klar
och riktig föreställning rörande den af herr Jansson i Djursåtra
väckta frågan, äro följande.

Herr Igel, som är född och uppfödd i Sverige, utflyttade år
1880 till Amerika, där han vistades till slutet af 1896, då han
åter inflyttade till Sverige. Under sin vistelse i Amerika blef
han upptagen till amerikansk medborgare i laga ordning. Då
herr Igel valdes till riksdagsman, anfördes besvär däröfver hos
Konungens befallningshafvande. I dessa besvär påstods icke, att
Igel varit upptagen som amerikansk medborgare, utan besvären
grundade sig på andra skäl, som af Konungens befallningshaf-
vande underkändes. Härpå anfördes besvär hos Kungl. Maj:t i
högsta domstolen, däri de klagande påstodo och sökte styrka,
att Igel varit upptagen till amerikansk medborgare, och på detta
förhållande grundade påståendet om hans behörighet. Han kunde
under sådant förhållande icke anses som svensk medborgare, då han
icke här blifvit återupptagen som svensk medborgare, och detta
var hufvudgrunden för besvären. Emellertid ogillades besvären af

högsta domstolen med den motivering, att det icke blifvit utredt, att Igel, som varit bosatt i Amerikas förenta stater, men återflyttat till Sverige, blifvit upptagen till amerikansk medborgare. Efter detta utslag ingick Igel till Kungl. Maj:t med ansökan att blifva upptagen till svensk medborgare och, som kammaren vet, beviljades detta, och formaliteterna fullgjordes omedelbart därpå. Herr Igel är nu svensk medborgare.

Väckt fråga om herr Igels behörighet att vara ledamot af Andra Kammaren.
(Forts.)

Af dessa förhållanden ha nu vissa pressorgan tagit sig anledning till skarpa angrepp på herr Igel under förmenande, att han skulle gjort sig skyldig till obehörigt förfarande och bygga därvid på den uppfattningen, att herr Igel, väl vetande, att han icke varit svensk medborgare, dolt detta förhållande och först sedan högsta domstolens utslag fallit, funnit godt att söka förvärfva svensk medborgarrätt.

Detta omdöme om herr Igel är efter min mening alldeles oriktigt. Hans afgifna försäkran, att han varit i fullständigt god tro och föreställt sig, att han varit svensk medborgare, är fullt sann och bestyrkes af alla omständigheter i saken. Med skäl har herr Igel haft den föreställningen, att han varit svensk medborgare, ty ända till dess att högsta domstolens utslag föll, har den åsikten i upprepade fall tillämpats af myndigheter, att svensk man, som blifvit upptagen till amerikansk medborgare, men återflyttat, utan vidare återfår svensk medborgarrätt, blott genom att vistas i hemlandet i öfver två år. Så har man i mångtaliga fall vid underdomstolar meddelat lagfarter åt sådana återinflyttade personer utan att anställa någon som helst undersökning, huruvida de varit upptagna till amerikanska medborgare. Man har endast konstaterat, att de vistats i öfver två år här i landet efter sin återinflyttning, och så har man ansett, att de varit svenska medborgare. Denna praxis har också följts af kommunala myndigheter gent emot sådana personer, ty då de uppfyllt villkoret att ha varit öfver två år i Sverige, ha de fått rösta vid kommunala val. Så har också förhållandet varit med herr Igel. Han har förvärfvat fastighet, han har erhållit lagfart å denna fastighet, därvid han således ansetts såsom svensk medborgare. Han har deltagit i kommunala och kyrkliga angelägenheter; äfven därvid har han betraktats som svensk medborgare.

Det är måhända allra mest märkvärdigt, att det förefinnes ett antal utslag, däri landets högsta administrativa myndighet, Kungl. Maj:t i statsrådet, visat sig hylla samma uppfattning. Detta har inträffat, då svenskar, som varit utflyttade och blifvit amerikanska medborgare, men som återinflyttat, blifvit tagna till värnplikt. I många sådana fall ha de besvärat sig hos Kungl. Maj:t, men så snart de vistats öfver två år i Sverige, har Kungl. Maj:t ansett, att de rätteligen bort tagas till värnplikt, hvilken uppfattning icke kan hvilat på annan åsikt än den, att de då varit svenska medborgare.

Man kan nu fråga sig: huru kan en dylik åsikt ha uppkommit? Jo, den åsikten grundar sig därpå, att emellan å ena

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.
(Forts.)

sidan Sverige eller rättare Sverige och Norge — ty unionen bestod ju då — och Amerikas förenta stater å andra sidan, förefinnes en konvention af år 1869, innehållande reciproka bestämmelser mellan de fördragsslutande länderna angående till det ena eller andra inflyttande och utflyttande medborgare. I denna konventions art. III heter det:

»Om en medborgare i det ena landet, som blifvit inom det andra såsom medborgare erkänd, åter bosätter sig i sitt ursprungliga hemland, kan regeringen i detta sistnämnda land på hans egen ansökning och under de villkor, dem regeringen finner lämpligt föreskrifva, åter upptaga honom till medborgare.»

Vid konventionen finnes fogadt ett protokoll, som enligt egen uppgift har till ändamål att närmare bestämma och förklara innehållet i konventionen. I afseende å konventionens tredje artikel heter det här:

»Det är vidare öfverenskommet att om en svensk eller norsk undersåte, som blifvit naturaliserad såsom medborgare i Amerikas förenta stater, ånyo bosätter sig i Sverige eller Norge under afsikt att icke återvända till Amerika, skall han af de Förenta staternas regering anses hafva afstått från sitt amerikanska medborgarskap.

Afsikten att icke återvända till Amerika skall anses förefinnas, när den sålunda naturaliserade personen uppehållit sig mer än två år i Sverige eller Norge.»

Denna bestämmelse är det, som har utgjort grund för den af mig nyss berörda så allmänna rättsuppfattningen. Man har utan vidare ansett, att i och med det att Förenta staterna enligt konvention och protokoll släppt ifrån sig en sådan person, återinträder omedelbart hans medborgarskap i hemlandet. Huru fast denna åsikt blifvit kan man bland annat sluta af ett uttalande i det arbete, »Svensk Statsrätt», som professorn vid Uppsala universitet, konstitutionsutskottets ordförande i många år, Hugo Blomberg, utgifver. På sidan 142, första häftet, heter det här:

»Enligt traktater med Nordamerikas förenade stater samt med Argentinska republiken skola svenska emigranter, som, efter att i de främmande landen ha naturaliserats, till Sverige återvändt och här förblifvit bosatta mer än två år, därigenom anses hafva afstått från det statsborgarskap, som de i det främmande landet förvärfvat, och därmed torde otvifvelaktigt åsyftas, att deras förutvarande svenska statsborgarskap äfven skall anses återvunnet.»

Det är nu denna rättsuppfattning, som genom högsta Domstolens motivering i det Igelska fallet blifvit kullstörtad. Grunden härtill är, om jag får anföra den i allra största korthet, dels att det förefinnes en lag af 1894, som reglerar alla fall rörande förvärfvande af svensk medborgarrätt, och däri finnes icke nämndt något, som man plägar säga, automatiskt förvärfvande af medborgarskap genom en sådan vistelse, som här förutsatts, dels att äfven om man går till tiden före 1894 en af Kungl. Maj:t med en främmande stat upprättad konvention ju icke kan på något sätt förändra en lagstiftning, om hvilken Kungl. Maj:t och Riks-

dagen varit ense, och en sådan lagstiftning rörande naturalisation af svenska medborgare fanns i 1858 års förordning. Jag vill också upplysa, att, enligt hvad jag erfarit af herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, detta fall, som nu har framkommit, och den motivering, som högsta domstolen här afgifvit, komma att föranleda en proposition till Riksdagen. Ett lagförslag är redan utarbetadt och skall remitteras till högsta domstolen och sedan framläggas för denna Riksdag, hvilket lagförslag lär afse att införa det automatiska förvärfvandet af svenskt medborgarskap för återinflyttade, hvilket man hittills allmänt trott förefinnas, men som man nu efter högsta domstolens utslag måste anse icke existera. Jag tror, att kammaren nu skall finna, att det icke finnes ringaste skäl att tvifla på, att herr Igel handlat fullständigt i god tro. Han och de, som han såsom förmodligen icke lagkunnig vändt sig till, ha dock haft teori, judiciell och administrativ praxis i stor utsträckning på sin sida.

Väckt fråga om herr Igels behörighet att vara ledamot af Andra Kammaren.
(Forts.)

Efter klargörande af detta skall jag tillåta mig att öfvergå till hufvudfrågan i det väckta yrkandet: bör kammaren underkänna herr Igels behörighet till riksdagsmannabefattning? I detta fall vill jag tillåta mig att erinra, att den paragraf, som grundlägger kammarens rätt i här förevarande afseende, återfinnes under nummer 32 riksdagsordningen, hvars första moment handlar om fullmakts pröfning, och hvars andra moment lyder sålunda: »Hvardera kammaren tillkommer dock sedan att pröfva behörigheten till riksdagsmannakallets utöfvande, ej mindre för sådana dess medlemmar, hvilkas fullmakter ej blifvit godkända, än äfven för dem, emot hvilka eljest, till följd af denna grundlag, anmärkning förekommer» etc.

Beträffande tolkningen af 32 §, beträffande omfånget och utsträckningen af den pröfningsrätt, som kammaren äger, ha olika meningar gjort sig gällande, och detta är föga underligt i anseende till grundlagens stora knapphändighet i hithörande bestämmelser. Sålunda har en åsikt menat, att kammarens pröfningsrätt skulle vara alldeles obegränsad, omfatta både personlig behörighet och allt hvad som förekommit vid valet, så att ingenting vore undantaget därifrån. Jag tror, att denna åsikt är mycket sällsynt, och vanligare är väl åsikten, att kammaren äger endast att pröfva personlig behörighet men ingenting annat. Men äfven därvid uppkomma två olika möjligheter. Antingen kan man anse, att kammaren äger att pröfva den personliga behörigheten såväl med hänsyn till, huruvida den existerat vid valtillfället, som med hänsyn till, huruvida den existerar för den, som tager plats på kammarens bänk — eller också att kammarens pröfningsrätt i själfvä verket icke alls omfattar mera än frågan: är den eller den, som tager plats på kammarens bänk, nu behörig och fortfar han att vara behörig? Ty det är att märka, att denna paragraf omfattar utan all fråga äfven sådana fall, då riksdagsman, som varit behörig både vid valtillfället och då han inträdde i kammaren, sedan upphör att vara valbar.

Jag skall för min del i detta fall icke uttala någon bestämd

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.

(Forts.)

mening. Jag skall antaga, att kammarens pröfningsrätt kan sträcka sig äfven till behörigheten vid valtillfället och att, ehuru herr Igel i denna stund — liksom då han inträdde i kammaren — är behörig, kammaren dock, då han enligt högsta domstolens motivering icke varit behörig vid valtillfället, skulle kunna underkänna hans riksdagsmannaskap. Man kan visserligen i detta sammanhang påpeka det uttryckssätt, som 26 § riksdagsordningen använder, då det heter: »Riksdagsmannaskap kan endast af svensk medborgare utöfvas.» Ordalagen synas onekligen vida mer hvilat på en pröfning, som rör behörigheten, sedan en person intagit plats på kammarens bänk. Men äfven detta vill jag för min del icke på något sätt åberopa såsom en grund för mitt yrkande. Jag utgår ifrån — utan att vilja säga, att jag bestämdt hyser den åsikten — den förutsättningen, att kammaren skulle kunna anse sig äga rättighet att pröfva behörigheten äfven vid valtillfället och att kammaren skulle kunna anse sig äga rättighet att på grund af att den befinnes icke ha varit för handen underkänna riksdagsmannakandidaten.

Men man kan väl fråga sig: finns det verkligen anledning till att på det sättet i detta fall utöfva pröfningsrätten? Så mycket är tydligt, att äfven om kammaren kan sträcka sin pröfningsrätt till valtillfället, så måste kammaren alldeles icke göra det. Det är tydligt, att kammarens *skyldighet* kan aldrig sträckas utöfver området att se till, att ingen obehörig sitter här på kammarens bänk, ingen som nu är obehörig, ingen som blir obehörig. När han blir obehörig, skall hans riksdagsmannaskap upphöra. Härtill inskränker sig kammarens skyldighet.

Hvad nu kan anses föreligga är sålunda ett val, som kammaren skall träffa mellan två olika möjligheter, hvilka under antagande af kammarens nyss angifna pröfningsrätt båda skulle vara fullt lagliga. För min del måste jag då säga, att, ifall man ser på fakta i denna sak, det synes mig som om kammaren icke bör bifalla det af herr Jansson i Djursåtra framställda yrkandet. Hvad som här föreligger är ju endast, att en person icke har fullgjort en formalitet före valet, hvilken då bort vara fullgjord. Det föreligger också, att han därvid varit, jag upprepar det, uppenbart i god tro, och nu, när kammaren har att pröfva saken, är formaliteten fullgjord, och mannen är svensk medborgare. Jag undrar, om man under sådana förhållanden icke skulle kunna säga, att kammaren genom att underkänna herr Igels behörighet till riksdagsmannakandidat i själfva verket skulle göra sig skyldig till en onödigt formalism, och jag tror icke, att kammaren i allmänhet önskar, att vid valfrågor någon onödigt formalism skall vinna insteg. Jag tror icke, att det finnes något skäl, att kammaren genom ett beslut om underkännande af herr Igels behörighet ålägger den ifrågavarande valkretsen att anställa ett nytt val. Vid sådant förhållande vill jag, herr talman, tillåta mig hemställa, att kammaren icke måtte bifalla det af herr Jansson i Djursåtra framställda yrkandet.

Vidare anförde:

Herr Jansson i Djursåtra: Jag ber att till en början få anmärka, att herr vice talmannen med styrka sökte framhålla de särskildt förmildrande omständigheter, som böra komma i betraktande vid bedömande af, huruvida herr Igel själf kan anses hafva någon skuld till att valmännen icke hade tillräcklig kännedom om, huruvida han vid tiden för valet ägde medborgarskap i vårt land. För min del har jag aldrig ifrågasatt, att herr Igel skulle kunna anses hafva uppträdt på något sätt omoraliskt i denna fråga. Den sidan af saken har jag icke velat draga under kammarens pröfning, och jag tror ej heller, att kammaren härutinnan har rättighet att pröfva denna sak. Hvad jag velat framhålla är endast, att, då ett så exceptionellt fall som detta inträffat, det väl torde vara skäl, att kammaren kan få tillfälle att pröfva och närmare eftersinna, hvilken ståndpunkt kammaren vill intaga i frågan.

Innan jag närmare ingår på själfva saken, ber jag att få framhålla, att herr vice talmannen synes anse, att frågan är minst sagdt oviss. Och det är mera af lämplighetsskäl, som han kommer till den slutsatsen, att herr Igels behörighet bör godkännas än af verkliga rättsskäl. Därom kan man ju ock hafva olika meningar; den ene tycker på ett sätt, den andre på ett annat. Den ene, att det vore mest tilltalande att gå rakt på sak och göra processen så kort som möjligt samt godkänna herr Igel, därför att han sedan den 14 januari är svensk medborgare. En annan åter att det är riktigare att tillse, huruvida rättens regler blifvit följda enligt grundlagens bud. För min del är jag af den senare meningen. Jag kan icke vara med om att anse, att det går för sig att välja till riksdagsman en person, som vid valtillfället icke är valbar, endast under den förutsättningen, att han kan blifva valbar och utan anmärkning vid den tid, då han skall inträda i kammaren. Hvad fallet Igel beträffar, så är det ådagalagdt, att han vid valet icke var svensk medborgare. Han var således *då* icke berättigad att betraktas såsom en giltig valkandidat, och de röster, som han vid valet erhöi, hade enligt riksdagsordningen ovillkorligen bort kasseras.

I riksdagsordningen heter det: »Befinnes vid riksdagsmannaval, hvilka böra med slutna sedlar förrättas, valsedel lyda å person, som ej är valbar, eller på flera eller färre än som vid valtillfället böra väljas, eller innefattar valsedel någon tvetydighet i anseende till den eller de valdes namn, skall samma sedel anses ogild.» Sålunda hade rätteligen alla de valsedlar, som vid valet tillföll herr Igel, enligt grundlagen bort kasseras. Hvarför blefvo de då icke kasserade? Jo, endast därför att det då icke var känt, att han icke var svensk medborgare, och hvarför blef icke herr Igels val kasseradt i högsta domstolen den 30 november 1908? Jo, endast därför att, såsom det heter i klämman i högsta domstolens utslag, det icke blifvit utredt, att herr Igel, som varit bosatt i Amerikas förenta stater, men återflyttat till

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.
(Forts.)

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.
(Forts.)

Sverige, blifvit upptagen till amerikansk medborgare. Hade detta förhållande varit af högsta domstolen känt, så hade herr Igels val då blifvit kasseradt, och han hade då blifvit förklarad obehörig. Hvad har sedan dess inträffat? Jo, att herr Igel hos Kungl. Maj:t anhållit, att, som han icke vore svensk medborgare, han önskade blifva upptagen till sådan. Men när blef herr Igel svensk medborgare? Såvidt af handlingarna framgår och enligt hvad i tidningarna uppgifvits, blef han svensk medborgare först den 14 innevarande januari, d. v. s. dagen innan han uppträdde här i kammaren. Under sådant förhållande hoppas jag, att kammaren icke anser, att det var alldeles obefogadt, eller att jag af bara pratsjuka vågade framställa en anmärkning mot herr Igels behörighet.

Nu sade herr vice talmannen, att det visserligen är sant, att denna fråga kan ses från olika synpunkter, och att det kan finnas skäl både för den ena och den andra åsikten. Men då han säger detta, så kan han likväl ej åberopa, att vi hafva något högsta domstolens prejudikat till ledning för, att vi skola godkänna detta val, utan om vi godkänna herr Igel såsom riksdagsman, så handlar kammaren enligt min mening blott efter godtycke.

Men att då det gäller riksdagsmannaval och ordningen för sådant val i stället för att följa lagen låta det gå huller om buller, endast den, som sättes i fråga att blifva vald, blir kvalificerad till dess han måste intaga sin plats i kammaren, det kan jag icke vara med om. Jag yrkar därför fortfarande, herr talman, bifall till till den framställning jag gjorde den 15 januari, d. v. s. att herr Igel måtte af kammaren förklaras obehörig att vara riksdagsman.

Herr Branting: I den förklaring, vi nyss fingo höra från herr Jansson i Djursåtra, var det den bärande punkten, från hvilken han utgick, att i detta fall en person blifvit vald till riksdagsman, som icke varit valbar, i följd hvaraf, om man vid val tillfälle vetat, att han icke varit valbar, de på honom afgifna rösterna skulle ha kasserats. Detta resonemang återkom herr Jansson i Djursåtra till gång på gång med fullständigt förbiseende af hela den utförliga motivering, hvarmed vice talmannen nyss för oss framlagt, att det i själfva verket är en komplett ny praxis, som införts genom motiveringen till högsta domstolens utslag i nu förevarande fall. Det åskådningssätt, som förut varit gällande i liknande fall, har ju varit rakt motsatt mot det, som af högsta domstolen nu tillämpats. Det är detta, som i allt fall, gör, att saken ligger på ett helt annat sätt än det, hvarpå herr Jansson i Djursåtra utvecklat densamma.

Jag skall för öfrigt för min del ingalunda tillåta mig att närmare ingå på frågans juridiska sida och detta af åtskilliga skäl. Framför allt därför att det synes mig, som om den grundliga utredning, som här nyss blifvit lämnad af herr vice talmannen, så fullständigt klargör det formella i denna sak, att det ingenting

återstår ur den synpunkten. Jag skall ej heller gifva mig in på en granskning utaf omfånget för kammarens prövningsrätt, en fråga, som också här berörts. Jag vill dock vid detta tillfälle hafva uttaladt, att det synes mig vara mycket betänkligt, om kammaren skulle alltför mycket inskränka sin suveräna rätt att i sista hand pröfva sina medlemmars behörighet, och särskildt betänkligt, om kammaren därvid skulle så förfara, att den själf utestängde sig från möjligheten att genom en sådan pröfning låta den verkliga rätten blifva gällande äfven gentemot oegentligheter, som kunna anses hafva förekommit vid ett valtillfälle. Detta skall jag dock icke komma närmare in på.

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.
(Forts.)

Hvad som främst föranledde mig att begära ordet i denna sak var, att det synes mig, som om vi denna gång återigen stode inför ett utslag af den *formalism*, som råder i vårt rättsväsende, som breder sig där och som man icke bör underlåta att vid lämpliga tillfällen påtala just från denna talarstol. Ty det är obestriddligt en skada för vårt samhällslif, ifall en sådan rent formell åskådning alldeles oemotsagdt får alltjämt slå under sig nya områden.

Herr Jansson i Djursåtra erinrade därom, att det i högsta domstolen förelegat en skrivelse, som emellertid icke ansågs vara tillfyllestgörande, angående herr Igels amerikanska medborgarskap, och af denna anledning fällde högsta domstolen sitt utslag, ehuru med en motivering, som visar, att den under en annan försättning skulle hafva kommit till annat resultat. Denna skrivelse var ju enligt en oemotsagd uppgift ett meddelande från svenska legationssekreteraren i Washington, att herr Igel blifvit upptagen till amerikansk medborgare. Det gjordes då i högsta domstolen ett yrkande, att om detta meddelande icke ansåges formellt tillräckligt, så skulle närmare upplysning inhämtas om, huru det i realiteten förhölle sig med saken. Men så stark är den formalistiska andan äfven i vår högsta domstol liksom i hela vårt rättsväsende, att detta yrkande tillbakavisades, och man ansåg, att man borde begränsa sig till att uteslutande på grund af de papper, som förelägo, handlägga målet och företaga det till slutligt afgörande.

Om man ser på detta förfarande med lekmanögon, så förhåller det sig alltid så, att det är fråga icke om den verkliga reella rätten, utan om hvad papperen innehålla. Om papperen äro ofullständiga, så får den verkliga rätten vika. Detta är ett exempel, som man ånyo fått på den genomgående grundsatsen — jag vågar säga det — i vårt nuvarande rättsväsen. Detta synes mig vara en så pass betänklig sak, att det är väl värdt, att man beaktar densamma och drager den lärdom äfven af det här föreliggande fallet, att det vore önskvärdt, om i högre grad än hittills en känsla för verklig reell rätt kunde tränga in vid sidan af den nödiga hänsynen till formerna. Båda dessa saker behöfvas naturligtvis. Ingalunda vill jag plädера för den fullständiga formlösheten, men det är klart, att man kan drifva formalismen för

Väckt fråga om herr Igels behörighet att vara ledamot af Andra Kammaren. (Forts.)

långt, och det synes mig, som om man vore ganska betänkligt inne på den vägen i vårt land.

Det synes mig också i afseende på det fall, som föreligger, att man har skäl att vid pröfningen från kammarens sida, som bör efter min uppfattning i första rummet vara en realitetspröfning af sakförhållandet, se till valmännens synpunkter och valmännens rätt. Man har skäl att beakta, att efter hvad som icke har bestridts det har ansetts af alla vederbörande å orten, af hela valmanskåren, att herr Igel befunnit sig i sin goda rätt som svensk medborgare. Valmännen ville skänka honom sitt förtroende — att sedan på grund af nya pappersformaliteter, som skulle uppfyllas, icke tillåta, att detta förtroende komme honom till del, det synes mig vara ett steg, som Andra Kammaren icke bör taga genom att underkänna hans val.

Ifall man med herr Jansson anser, att olika tolkningar här skulle vara möjliga, synes mig påtagligt, att den tolkning bör väljas, som tager den största hänsynen till valmännens rätt att välja till representant den, som har deras förtroende, och sålunda att man bör föredraga en vidare tolkning framför en mera snäf och formalistisk.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka, att herr Igels fullmakt måtte godkännas.

Herr Jansson i Djursåtra: Herr Branting yttrade, att huru man än tolkade lag och förordning angående medborgarnes valrätt, så borde man åtminstone se till, att valmännen erhålla den allra största frihet med afseende å rätten att välja sina representanter. Jag kunde icke finna, att han ens reserverade sig mot rätten att välja personer, som icke äro valbara. Men att utsträcka valrätten så långt, lär väl icke vara alldeles tillrädligt. Så länge vi ha en grundlag att följa, är det nog bäst och säkrast att respektera den lagen; och är det så, att man finner den vara icke tidsenlig och lämplig, lär det väl vara bättre att ändra lagen än att låta den stå kvar och icke bry sig om att efterfölja den. För min del kan jag icke annat än protestera mot en sådan uppfattning, som herr Branting sökte göra gällande.

Herr Branting ville äfven påpeka, att de prejudikat, som förut i valmål förekommit, skulle gå i en motsatt riktning till min uppfattning. Jag skulle emellertid vilja be herr Branting nämna ett enda sådant prejudikat. Jag tror nämligen icke, att det finnes i våra prejudikatsamlingar ett enda analogt fall med det nu förevarande.

Innan jag slutar, skall jag, herr talman, be att, i anledning af herr vice talmannens citat af en nutida rättslärde professor i Uppsala, få hänvisa till ett uttalande af en annan rättslärde, nämligen professor Rydin i sin bok om svenska riksdagen. Han uttalar däri sin uppfattning i fråga om kammarens befogenhet med afseende å dess rätt att pröfva och förklara behörig eller icke behörig till riksdagsmannakallets utöfning. »Den pröfning, som

enligt R. O. § 32 tillkommer kammare», — säger han — »rör *behörigheten till riksdagsmannakallets utöfning* dels för dem, 'hvilkas fullmakter ej blifvit godkända', dels för dem, *mot hvilka* eljest till följd af denna grundlag anmärkning förekommer.» Och sedan fortsätter han längre fram: »Skulle därför kammare, efter en öfverläggning om riksdagsmans behörighet, komma till annan åsikt, än den som ligger till grund för det slut, hvartill H. D. eller K. B. i ett laga kraftvunnet utslag kommit, kan kammare ej anses hafva därigenom gjort sig skyldig till att bryta eller kvälja dom, som H. D. utfärdad, i andra fall, än då det gifna utslaget äger förpliktande kraft för kammare, såsom förhållandet är i vissa fall. Så är allt hvad som rör valförrättningens laglighet afgjordt, så snart valet har vunnit laga kraft. Den som blifvit förklarad i behörig ordning vald, kan ej af kammare på grund af fel i valförrättningen anses obehörig. Kammare äger ej heller tillerkänna representationsrätt åt någon, hvars val blifvit genom laga kraftvunnet utslag ogilladt; t. ex. besluta, att den, som tagits plats i kammare, skall bibehålla den, efter det hans val förklarats ogiltigt. För åtgärd i dessa afseenden saknas stöd i grundlag. Här af följer dock ej, att kammare är förbjuden att, med den rätt R. O. § 32 utan inskränkning förlänar, upptaga fastställda anmärkningar emot riksdagsman med afseende på hans personliga behörighet och förklara honom obehörig, äfven om hans val blifvit efter dylik anmärknings framställande i besvärsväg af H. D. fastställdt. Ett sådant förfarande innebär ej något slags upphäfvande af H. D:s utslag. Detta utslag innehåller nämligen blott, att den valde icke får anses obehörigen vald på grund af de skäl, som i besvärsväg anförts emot hans behörighet.»

Väckt fråga om herr Igels behörighet att vara ledamot af Andra Kammaren.
(Forts.)

Nu har visserligen, som sagdt, högsta domstolen icke kunnat ogilla valet, därför att den saknat de upplysningar, som först efteråt blifvit kända och som ovillkorligen skulle ha inverkat på vederbörandes valbarhet. Men nu är dock allt detta för kammaren känt, och därför förefinnes icke något hinder för kammaren att med ledning af dessa upplysningar nu fatta sitt beslut i öfverensstämmelse med grundlagens mening och föreskrift.

Herr vice talmannen: Herr talman! Herr Janssons yttlande föranleder mig endast att framhålla, att jag icke utgått från andra förutsättningar än dem, som han själf åberopade och som finnas framlagda i det upplästa citatet. Sålunda har jag ju aldrig ifrågasatt annat, än att kammaren kan äga rätt att underkänna, liksom jag påstår, att den kan äga rätt att godkänna herr Igels mandat. Men när herr Jansson säger, att högsta domstolen har ogillat besvären, därför att den icke visste, hur det förhöll sig med herr Igels amerikanska medborgarrätt, och att vi, som nu veta, hur det förhåller sig med densamma, alltså böra underkänna hans fullmakt, då svarar jag: ja, nu veta vi, hur det förhåller sig med hans amerikanska medborgarrätt, men vi veta också, att bristen i hans valbarhet är häfd, därigenom att han i laga ord-

Väckt fråga
om herr Igels
behörighet att
vara ledamot
af Andra
Kammaren.
(Forts.)

ning är upptagen till svensk medborgare. Följaktligen befinner sig saken i annat läge, då vi pröfva den, än då högsta domstolen pröfvade den.

Herr Jansson framhöll, att jag ägnat stort utrymme i min framställning åt att påvisa, att ingen moralisk fläck häftade vid herr Igel i detta fall. Ja, det gjorde jag verkligen, ty jag anser, att, ifall förhållandet vore sådant, som det har offentligt på vissa håll framställts, nämligen att herr Igel varit i ond tro, sakläget kunnat bli helt annat för kammaren. Därför har jag lagt stor vikt vid att framhålla, att herr Igel uppenbarligen befunnit sig i den allra bästa tro.

Då jag sammanlägger, att den formella bristen i afseende på hans valbarhet är häfd, därigenom att han blifvit svensk medborgare, och att det icke kan riktas någon förebräelse mot honom personligen för hvad som skett, måste jag för min del vidhålla mitt yrkande, ehuru jag på samma gång får säga, att det icke varit min mening att klandra, att ett annat yrkande framställts, utan liksom herr Jansson ansåg det skäligt att ge kammaren tillfälle till pröfning, så finner äfven jag naturligt, att kammaren pröfvar frågan och att hvar och en för sig söker komma till ett riktigt omdöme. Och det är just hvad jag för min del försökt göra.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen proposition först på bifall till det af herr Jansson i Djursätra framställda yrkandet och vidare på afslag å samma yrkande; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering emellertid begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår det af herr Jansson i Djursätra framställda yrkandet samt förklarar herr J. P. Igel behörig att vara ledamot i kammaren, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har kammaren bifallit berörda yrkande.

Voteringen utvisade 146 ja och 74 nej, hvadan kammaren, med afslag å det af herr Jansson i Djursätra framställda yrkandet, förklarar herr Igel behörig att vara ledamot af kammaren.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Nordström, som anförde:

Mot kammarens nu fattade beslut ber jag att få anmäla min reservation.

§ 9.

Bordlades:

Kungl. Maj:ts den 16 innevarande januari afgifna proposition angående statsverkets tillstånd och behof;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

Riksdagens år 1908 församlade revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning;

Riksdagens år 1908 församlade revisorers berättelse angående riksbanken: och

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitterades berättelse.

§ 10.

Herr vice talmannen, som på begäran härefter erhöll ordet, yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig föreslå, att Kungl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof måtte uppsättas sist på föredragningslistan för nästa plenum.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

Kammarens ledamöter åtskildes härupå kl. 3,31 e. m.

In fidem

Per Cronvall.